

एतांषोडशींअक्षपयित्वाअविनाश्यजायतेइदं सर्वंजुमिवसर्पः ननुपिडमिवघटउपमृज्यायतेतद्वत् अक्षपणेहेतुमाह साहीति यत्रकार्यउत्पद्यतेयत्रचलीयतेसाप्रकृतिरितिप्रसिद्धंलोके नहिपिडेघटोलीयते किंतुपिडस्यप्रकृतिभूतायामृद्येव नचकपालादिकार्यांतरोत्पादएवपूर्वकार्यप्रलयइतिवाच्यं निराश्रयायाःकार्यधारायाअनुपपत्तेः कुतः घटशरावोदंचनादिषुपिडलोष्टपांसुपरमाणुषुव्यावृत्तेषुयन्मृदितिअनुस्यूतव्यवहारालंबनंतकुसुमेभ्यःसूत्रमिवतेभ्यःपृथक्तदुदयलयस्थानंमंतव्यं अतःप्रकृतित्वात्षोडश्याःक्षपणंनयुज्यतइत्यर्थः अस्यकार्यस्य नन्वितएवदृष्टांतात्षोडश्याःकार्याकारत्वंदुस्यजमित्याशंक्याह तत्क्षयादिति कार्यक्षयान्मुच्यतइत्यर्थः सत्यंमृदोपिविकारविशेषत्वात् कतिपयविकारेष्वनुवृत्तावपिनिर्विकाररूपंनप्रत्यक्षंतथापिजलमेवतस्यानिर्विकाररूपंएवंजलस्यतेजस्तेजसःसन्मात्रंयत्सर्वकार्येष्वनुस्यूतंतस्यैवसत्यत्वंवक्तव्यं इतरस्यविकारस्यमिथ्यात्वंवाचारंभणंविकारोनामधेयमितिश्रुतेः सतोपिविकारत्वेऽनवस्थापत्तिःशून्याच्चजगदुत्पत्त्यसंभवस्यकथमसतःसज्जायेतेतिश्रुत्यैवाक्षिप्तत्वात् तस्मात्सर्वविकारक्षयेपिसन्मात्रंब्रह्मास्तीतितद्वावापत्तिर्मोक्षइतियुक्तमुक्तंतक्षयान्मोक्षउच्यतइति गौडास्तुएवंतांक्षपयित्वेतिपठंति तदापंचदशीपरएवायमृज्वर्थःश्लोकः ॥ ७ ॥ तदेवेति यद्धामशब्देनमोक्षशब्देनचोष्य

एतामक्षपयित्वाहिजायतेनृपसत्तम ॥ सात्त्वस्यप्रकृतिर्दृष्टातक्षयान्मोक्षउच्यते ॥ ७ ॥ तदेवषोडशकलंदेहमव्यक्तसंज्ञकं ॥ ममायमितिमन्वानस्तत्रैवपरिवर्तते ॥ ८ ॥ पंचविंशोमहानात्मातस्यैवाप्रतिबोधनात् ॥ विमलस्यविशुद्धस्यशुद्धाशुद्धनिषेवणात् ॥ ९ ॥ अशुद्धएवशुद्धात्मातादृग्भवतिपार्थिव ॥ अबुद्धसेवनाच्चापिबुद्धोप्यबुद्धतां व्रजेत् ॥ १० ॥ तथैवाप्रतिबुद्धोपिविज्ञेयो नृपसत्तम ॥ प्रकृतेस्त्रिगुणायास्तुसेवनात्रिगुणोभवेत् ॥ ११ ॥ इतिश्रीमहाभारतेशांति० मोक्ष० वसिष्ठक० चतुरधिकत्रिशततमोऽध्यायः ॥ ३०४ ॥ ॥ ७ ॥ जनकउवाच अक्षरक्षरयोरेषद्वयोःसंबंधइष्यते ॥ स्त्रीपुंसोर्वापिभगवन्संबंधस्तद्वदुच्यते ॥ १ ॥ ऋतेतुपुरुषंनेहस्त्रीगर्भधारयत्युत ॥ ऋतेस्त्रियंनपुरुषोरूपंनिर्वर्तयेत्तथा ॥ २ ॥ अन्योन्यस्याभिसंबंधादन्योन्यगुणसंश्रयात् ॥ रूपंनिर्वर्तयत्येतदेवंसर्वासुयोनिषु ॥ ३ ॥

ते तदेवआनंदात्मकंवस्तुषोडशकलंचिदचित्संघातरूपंपिडब्रह्मांडात्मकं तथाचश्रुतिः आनंदात्ध्येवरखल्विमानिभूतानिजायंते आनंदेनजातानिजीवंति आनंदंप्रयंत्यभिसंविशंतीति तत्रापिअव्यक्तसंज्ञकंपंचदशीकलायापूर्वयोनिशब्देनोक्तातत्कार्यत्वात्तदभिन्देहंयोनरोममायमितिदेहेममतां करोति तत्रैवपरिवर्तते देहेननमुच्यतइत्यर्थः ॥ ८ ॥ योमन्वानस्तमाह पंचविंशइति शुद्धाशुद्धनिषेवणात्क्रमेणशुद्धोऽशुद्धश्चभवतीतिशेषः ॥ ९ ॥ तादृक्असंगोक्षयंपुरुषइतिश्रुतेरसंगोपिशुद्धात्माअशुद्धएवभवति तत्रहेतुर्ममायमिति मन्वानइत्यनुवर्तते तादृगित्यनेनैववायंहेतुरनुकुर्यते अबुद्धःअज्ञः ॥ १० ॥ अप्रतिबुद्धःप्रतीपो बोधःप्रतिबोधस्तद्रहितोविपर्ययहीनः तथैवेत्यनेनतादृशजनसेवनात्तादृशोभवतीत्युक्तं ॥ ११ ॥ इतिशांति० मोक्ष० नै० चतुरधिकत्रिशततमोऽध्यायः ॥ ३०४ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ तत्क्षयान्मोक्षउच्यतेइतिप्रकृतिवियोगान्मोक्षउक्तस्तंप्रकृतेःपुरुषतुल्यत्वेननिवृत्तिर्नसंभवतीतिमन्वानआक्षिपति अक्षरक्षरयोरिति ॥ १ ॥ रूपंआकृति ॥ २ ॥ ३ ॥